

ΚΗΔΕΙΑ

Τὸν Πνευματικὸν ἡμεῶν Πατέρα καὶ Σεβαστὸν ἡμεῶν
Ἀρχιερέα Ἁγίου Φραγκίσκου

ΕΙΡΗΝΑΙΟΝ

Θαυμάσιον τῆν Ἐκκλησίαν Μαζόν, Κληθεύμενον, Χοροστάσιον
τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Παριεῖν καὶ Νοτίου
Ἑσπέριας κ. κ. Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Τελοῦ Κλή-
ρου τῆν :

2 ΙΟΥΝΙΟΥ, ΗΜΕΡΑΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΝ

Ἐκεί ὄραν 2 μ. μ. ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ τοῦ εὐαγγελισμοῦ
ἐκ τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος ὅπου ἡ σωρὸς
Του εὐρίσκεται πρὸς προσκύνησιν τοῦ κοινῶ.

Ἐκεῖ ἐπιθῆναι τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου ἐνὲ Χρισ-
τιανῶν οἱ βουθέμενοι εὐ προσφέρουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν :

Τοῦ Ἐκκλη. Γουὸν Ρηλίν, 1214 Μόριαν Σερβί-
ῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Ὁμοιωτῶν τῆς Ἐκκλησίας κ.
Νοτιοῦν Ἀγγλίας, 17 STANVAN STEEBT
Ἁγίου Φραγκίσκου, Καλιφόρνιας.

Ἐν Ἁγίῳ Φραγκίσκῳ, τῇ 29ῃ Μαΐου, 1942.

Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιῶν
Ἁγίας Τριάδος καὶ εὐαγγελισμοῦ
Νοτιοῦν Ἀγγλίας, Ἰωάννης Χαντζῆς

Οἱ Ἐκκλησιῶν Προϊστάμενοι :

† Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Μεγαλόκληρος
† Πρωτοεπίσκοπος Ἰωάννης Πατριάρχης

Οἱ Πρόεδροι τῶν Σωματείων καὶ Ὁργανώσεων.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ Χανίων
Σάββατο, 19 Αύγουστου 2017

Θεία Λειτουργία και μνημόσυνο Ειρηναίου Τσουρουνάκη, προεξάρχοντος
τοῦ Σεβασμ. Μητροπολίτου Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου Δαμασκηνοῦ

Ἀλέξανδρος Κωνστ. Παπαδερός

ΜΝΗΜΗ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΤΣΟΥΡΟΥΝΑΚΗ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΓΙΟΥ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

«Ἄς τιμῶμεν καί ἄς γεραίρωμεν τήν μνήμην τῶν μεταστάντων καί
ἄς ἀντλῶμεν δύναμιν καί θάρρος...».

Προτροπή ἀπό τόν ἐπικήδειο λόγο τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρα, τοῦ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, κατά τήν ἐξόδιο ἀκολουθία τοῦ Ἐπισκόπου Ἀγίου Φραγκίσκου Εἰρηναίου Τσουρουνάκη. Αὐτό κάνουμε καί ἐμεῖς σήμερα: Τιμοῦμε καί γεραίρομε στή Μονή τῆς μετανοίας του τή μνήμη τοῦ πρό πολλοῦ μεταστάντος ἀοιδίμου Ἐπισκόπου.

Τόν Ἀπρίλιο τοῦ περασμένου χρόνου πρότεινα στόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνό τήν ὀργάνωση αὐτῆς τῆς τελετῆς. Ὁ Σεβασμιώτατος ἀποδέχθηκε ἀμέσως τήν πρόταση. Χάρη στίς ἐνέργειές του, τῶν συνεργατῶν του καί τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς βρισκόμαστε σήμερα ἐδῶ, μέ τήν εὐλογία τῆς Ἱερᾶς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης.

Ἄλλως εἶχαμε προγραμματίσει τά τῶν ὁμιλιῶν. Ἀναμέναμε ἀρμόδιο πρόσωπο νά ὁμιλήσει γιά τή ζωή τοῦ μακαριστοῦ Εἰρηναίου στήν Ἀμερική. Πρό ὀλίγων μόλις ἡμερῶν ἐνημερωθήκαμε ὅτι ἀδυνατεῖ νά ἔλθει, λόγῳ ἄλλων ὑποχρεώσεων. Ὑστερα ἀπό τήν ἄρνηση αὐτή

ζητήθηκε από μένα, να αναφερθῶ στο σύνολο τῆς ζωῆς τοῦ μακαριστοῦ Ἐπισκόπου. Εὐχαριστῶ μὲν γιὰ τὴν τιμὴ, ἐπικαλοῦμαι ὁμῶς τὴν ἐπιείκειά σας.

Εὐάριθμα τηλεφωνήματα καὶ ἠλεκτρονικά μηνύματά μου σὲ πρόσωπα στὴν Ἀμερική δὲν ἀπέδωσαν τίποτε. Ἀναγκάστηκα νὰ ἐνοχλήσω τὸν λίαν ἀγαπητὸ Ἀρχιδιάκονο Ἰωάννη Χρυσσαυγὴ καὶ δι' αὐτοῦ τὸν Σεβασμιώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Γέροντα Ἀμερικῆς κ. Δημήτριον, ὁ ὁποῖος ἐνέκρινε προθύμως τὴν ἠλεκτρονικὴ ἀντιγραφή καὶ ἀποστολὴ ὀλόκληρου τοῦ ἀτομικοῦ φακέλου τοῦ Εἰρηναίου, κάμποσες ἑκατοντάδες σελίδες δηλαδὴ, τίς ὁποῖες ἔλαβα πρὸ ἡμερῶν. Εὐχαριστῶ ἀμφοτέρους ἀπὸ βᾶθους καρδίας! Θὰ σᾶς μεταφέρω ψήγματα μόνον ἀπὸ ὅσα πρόφθασα νὰ ἀντλήσω ἀπὸ τίς σελίδες αὐτές καὶ ὅποιες ἄλλες πηγές.

Δικὸ μου ἀρχικὸ κίνητρο ἦταν, μεταξὺ ἄλλων, ἡ ἀναζήτησις ἀπάντησης στὸ ἐρώτημα, πότε πρωτοεμφανίζεται τὸ ὄνομα ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ στὴ χορεία τῶν κληρικῶν τῆς Κρήτης τὰ νεώτερα χρόνια καὶ πόσο συχνὰ ἔκτοτε.

Ὡς μαθητὴς τῆς πρώτης τάξης τῆς 7τάξιας Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κρήτης κατὰ τὴν ἐπαναλειτουργία τῆς μετὰ τὸν πόλεμο, στὴν Ἱερὰ Μονὴ Χρυσοπηγῆς πρῶτα καὶ ἀπὸ τὸ 1947 στὴν ἐδῶ παραδοσιακὴ τῆς κοιτίδα, μὲ ἀποφοίτησι τὸ 1952, ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλὰ τὸν μακαριστὸ Μοναχὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γουβερνέτου Εἰρηναῖο Καλογεράκη, γιὰ τὰ τοῦ βίου καὶ τῆς προσφορᾶς τοῦ ὁποῖου εὐαρεστήθηκε νὰ μὲ ἐνημερώσει ὁ πατὴρ Πορφύριος, τῆς σημερινῆς ἀδελφότητος τῆς Μονῆς, τὸν ὁποῖον ἐπίσης εὐχαριστῶ. Ὑπῆρξε μήπως ἐκεῖνος ὁ Εἰρηναῖος τὸ πρότυπο τοῦ Τσουρουνάκη; Ἡ μήπως ὁ λόγιος Ἐπίσκοπος Ἀγαθάγγελος Ξηρουχάκης συνέστησε αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἔχοντας κατὰ νοῦν τὸν μεγάλον θεολόγον καὶ ἐκκλησιαστικὸν Πατέρα Εἰρηναῖον, τὸν Ἐπίσκοπον Λουγδούνου τῆς Γαλλίας καὶ Ἱερομάρτυρα τοῦ δευτέρου αἰῶνα;

Ἐνα εἶναι βέβαιον: Ὁ Μιχαλὴς Γαλανάκης λαμβάνει τὴν τοῦ μοναχοῦ κουρά καὶ στὴ συνέχεια τὴ χειροτονία σὲ διάκονο κατὰ τὸν Ἑσπερινὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐρημίτη στὴν Ἱερὰ Μονὴ Γουβερνέτου τὸ 1946. Τὸ πένθος γιὰ τὴν πρόωρη ἐκδημία τοῦ Τσουρουνάκη, τὸ 1944, διαρκεῖ ἀκόμη τόσον ἔντονα, ὥστε ὁ Μιχαλὴς νὰ ἐγκαταλείψει τὴν ἀρχικὴ ἐπιλογὴ τοῦ ὀνόματος *Μελέτιος* καὶ νὰ προκρίνει τὸ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ! Ἐκείνη λοιπὸν ἡ ἐπιλογὴ ὑπῆρξε ἡ ἀπαρχὴ σειρᾶς Ἐπισκόπων, ἄλλων κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ λαϊκῶν, νὰ λάβουν ἐπίσης τὸ ὄνομα Εἰρηναῖος, μὲ πρῶτον τὸν πολυσέβαστο σημερινὸ Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης. Ὅσον ἀφορᾷ, τέλος, στὸν ἴδιον τὸν Εἰρηναῖο Τσουρουνάκη, ἰσχύει αὐτὸ πού εἶπε ἀργότερα ὁ Ἀμερικῆς Ἀθηναγόρας: «Ἡξίζε τὸ ὄνομα Εἰρηναῖος διότι ἦτο εἰρηνικός καὶ μειλίχιος, γλυκὴς καὶ ταπεινός.»

Στὴ μακαρία μνήμη τοῦ Εἰρηναίου Τσουρουνάκη, λοιπὸν, ἀφιερώνεται ἡ παρούσα ὁμιλία, τὴν ὁποία ἐμπιστεύθηκε σὲ μένα ὁ Σεβασμιώτατος κ. Δαμασκηνός. Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπὸ καρδιᾶς, Σεβασμιώτατε, καὶ γιὰ τὴν καλὴ συνεργασία πού εἶχαμε σὲ ὅλη τὴ διάρκεια προετοιμασίας τῆς τελετῆς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐκ μέρους σας

αναζήτηση και εύρεση χρήσιμου υλικού για την όμιλία μου. Ευχαριστία για την καλή συνεργασία μας εκφράζω επίσης στον Πρωτοσύγκελο τής Μητροπόλεως Αρχιμανδρίτη κ. Δαμασκηνό Λιονάκη και στον αιδεσιμότατο πατέρα Γεώργιο Περάκη για την καλή μας συνεργασία, επιπλέον δε στους σεβαστούς αδελφούς τής Μονής που μᾶς φιλοξενεί.

Ἡ ζωή τοῦ Τσουρουνάκη στήν Κρήτη

Ἐπειδή και ὁ χρόνος πιέζει και ὑποθέτω ὅτι μᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο ἡ διακονία τοῦ Εἰρηναίου Τσουρουνάκη στήν Ἀμερική, θά ἀναφερθῶ συνοπτικά στή ζωή του στήν Κρήτη, γιά τήν ὁποῖαν ἄλλωστε ὑπάρχουν δημοσιευμένα κείμενα.

Ὁ κατά κόσμον Ἐμμανουήλ Τσουρουνάκης γεννήθηκε στά Τσουρουνιανά τής Κισάμου. Γονεῖς του ὁ Ἰωάννης και ἡ Ἀργυρώ. Ἦταν τό προτελευταῖο ἀπό τά 5 παιδιά τους, 4 γιούς και μία κόρη, τήν Οὐρανία. Ἀπό τόν γάμο της μέ τόν Γεώργιο Κοτρωνάκη προῆλθαν τέκνα και ἐγγόνια, μέρος τῶν ὁποίων ζοῦν στόν Ἅγιο Φραγκίσκο Ἀμερικής και στόν Καναδά.

Πότε γεννήθηκε ὁ Μανώλης; Σέ ἀρκετά σημεία και ἰδίως στίς ἡμερομηνίες δέν συμφωνοῦν οἱ πηγές. Συνήθως ἀναφέρεται ὡς ἔτος γέννησής του τό 1890. Στά στοιχεῖα τής Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικής ὅμως βλέπουμε τό 1891 και τό 1892. Εἶναι ἡ ἐποχή τῶν τελευταίων ἀγώνων γιά τήν ἀπελευθέρωση τής Κρήτης. Ὁ Ἀθηναγόρας γράφει: *Εἶναι ἡ ἐποχή «κατά τήν ὁποῖαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς ἡρωικῆς μεγαλονήσου ὁ ὑπέρ πίστεως και πατρίδος ἀγών διέτρεχεν ὡς γιγαντιαία πνοή, πηγάζουσα ἀπό τήν φλογεράν πρός τήν ἐλευθερίαν ἀγάπην και γιγαντουμένη τότε ἀπό τά εἰσέτι καπνίζοντα ἐρείπια τοῦ Ἀρκαδίου.»*

1906: Ὁ Ἐμμανουήλ εἰσέρχεται ὡς δόκιμος Μοναχός σέ αὐτή τήν Ἱερά Μονή τής Ἁγίας Τριάδος. 1908: Χειροθεσία τοῦ Ἐμμανουήλ ὡς μοναχοῦ. Λαμβάνει τό ὄνομα Εἰρηναῖος. 5 Ἰουλίου 1910 ἢ 1911: Χειροτονεῖται Διάκονος. 17 Ἰουνίου 1912: Προσλαμβάνεται ἀπό τόν νέον Ἐπίσκοπο Ἀγαθάγγελο Νινολάκη (1912-7/6/1935) ὡς διάκονος τής Ἐπισκοπῆς Κυδωνίας και Ἀποκορώνου. Τόν Μάιο τοῦ 1924 χειροτονεῖται ἱερέας και διορίζεται Πρωτοσύγκελος τής Ἐπισκοπῆς Κυδωνίας και Ἀποκορώνου. Ἐχει τό ἐκκλησιαστικό ὄφικιο τοῦ Αρχιμανδρίτη και, σύμφωνα μέ τόν τοπικό Τύπο τῆς ἐποχῆς, ἀναπτύσσει στά Χανιά σημαντική δραστηριότητα, ἰδίως στίς φυλακές και μεταξύ ἄλλων δεινοπαθούντων.

Ἐκπαίδευση

Ὅσον ἀφορᾷ στήν ἐκπαίδευσή του: Δέν ἐντοπίσαμε δυστυχῶς ἀσφαλεῖς πληροφορίες. Ὡς Ἰδρύματα ἐπιστημονικῆς του παιδείας ἀναφέρονται ἡ Ριζάριος Σχολή, τό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, τό Ωδεῖον Ἀθηνῶν γιά σπουδή τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς. Ἦταν καλλιφωνος και εἶχε ζωηρό ἐνδιαφέρον γιά τήν ἐκκλησιαστική μουσική. Ὁ Ἀθηναγόρας, πού, ὅπως γράφει, ἀξιώθηκε νά ὑπηρετεῖ ὡς διάκονος *«ἐνα τῶν περιφανεστέρων Ἱεραρχῶν τῆς Νεωτέρας Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν*

Ίστορίας, τόν μεγαλουργόν καί αοίδιμον Πατριάρχην Μελέτιον Μεταξάκη», γράφει ότι γνώρισε τόν επίσης διάκονο Είρηναῖο Τσουρουνάκη στήν Ἀθήνα τό 1913 καί ἀργότερα πάλι στήν Ἀθήνα ὡς φοιτητή τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς. Στήν Ἱερά Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης φοίτησε μέν ὁ Εἰρηναῖος, δέν ἀποφοίτησε ὅμως, ὅπως ἔγραψε στόν Σεβασμιώτατο κ. Δαμασκηνό ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Προύσης κ. Ἐλπιδοφόρος, τόν ὁποῖον ἐπίσης εὐχαριστοῦμε.

Ἀπό δικά του χειρόγραφα πάντως, τά ὁποῖα ἐντόπισε ὁ Σεβασμιώτατος κ. Δαμασκηνός καί εὐαρεστήθηκε νά τά θέσει ὑπόψη μου, προκύπτει ὅτι ὁ Εἰρηναῖος εἶχε μελετήσει ἐπισταμένως τούς περισσότερους κλάδους τῆς θεολογικῆς ἐπιστήμης. Ἀπό δέ τό σύνολο τῶν καλλιγραφικῶς ἐντυπωσιακῶν κειμένων πού ἔγραψε ὁ ἴδιος στήν Ἑλλάδα καί στήν Ἀμερική, στά ὁποῖα πρόφθασα νά ρίξω μιά ματιά, προκύπτει σαφῶς ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον του γιά Πατερικά κείμενα, ὠριμη θεολογική σκέψη, γλωσσική κατάρτιση, ἐνίοτε ἐξειδικιασμένη, λογοτεχνικό ταλέντο, ποιητική εὐαισθησία.

Ἱερατική Σχολή Κρήτης

Τόν Σεπτέμβριο τοῦ 1924 ἰδρύθηκε στά Χανιά ἡ 5τάξια Ἱερατική Σχολή Κρήτης, μέ ἔδρα καί πάλι τήν Ἁγία Τριάδα. Ὁ Εἰρηναῖος διορίσθηκε Διευθύνων καί ὄχι Διευθυντής τῆς Σχολῆς, ὡς συνήθως ἀναφέρεται. Δέν εἶχε τά προσόντα πού ἀπαιτοῦσε ἡ θέση τοῦ Διευθυντή. Τόν Νοέμβριο τοῦ 1925 ἀνέλαβε τή Διεύθυνση τῆς Σχολῆς ὁ διακεκριμένος κληρικός Ζαχαρίας Λιανάς, ἀπό τήν Κριτσά Λασιθίου, ὁ δέ Εἰρηναῖος παρέμεινε στή Σχολή ὡς Καθηγητής. Εἰκάζω ὅτι ἡ δυσἀρέσκεια πού προφανῶς προκλήθηκε τότε, συνετέλεσε στήν ἀπόφασή του νά μεταναστεύσει στήν Ἀμερική.

Ἀποδημία, λοιπόν!

Ἀναφέρεται ὅτι ἔφυγε τό 1925. Λάθος! Ἡ ἔρευνα ἔδειξε τά ἀκόλουθα σχετικά: Μέ ἔγγραφό του πρὸς τόν Ἐπίσκοπο Ἀγαθάγγελο, τῆς 31ης Μαρτίου 1926, τό Ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος τόν ἐνημερώνει ὅτι ὁ Καθηγητής τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Ἀρχιμανδρίτης Εἰρηναῖος Τσουρουνάκης θά ἀποδημήσει στήν Ἀμερική, ὕστερα ἀπό πρόσκληση τοῦ Ἐπισκόπου Σικάγου Φιλαρέτου, κανονικῶς ἐπικυρωμένη ἀπό τόν τότε Ἀρχιεπίσκοπο Ἀμερικῆς Ἀλέξανδρο. Παρακαλεῖ τόν Ἐπίσκοπο Χανίων νά τόν ἐφοδιάσει μέ τά σχετικά γιά τήν ἀποδημία πιστοποιητικά. Ἡ θετική ἀπάντηση τοῦ Ἐπισκόπου Ἀγαθαγγέλου Νινολάκη φέρει ἡμερομηνία 1^η Ἀπριλίου 1926 – καί δέν εἶναι πρωταπριλιάτικο ψέμα!

Συμπέρασμα: Ἡ ἀποδημία δέν ἔγινε τό 1925, ἀλλά τήν ἀνοιξη τοῦ 1926. Ἄς τόν συνοδεύσουμε λοιπόν στήν ΑΜΕΡΙΚΗ, ἐπί τροχάδην!

Δέν πήγε στην ένορία τοῦ Akron Ohio, ὅπως ανέφεραν τὰ ἔγγραφα ὡς προορισμό, ἀλλά στην περιοχή τοῦ Gary, Indiana, Κοινότητα Σάουθ Μπέντ.

Προτεραιότητες τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τὰ χρόνια ἐκεῖνα

Ὅπως διαπιστώνεται ἀπό πολλά ἔγγραφα, ἡ Ἀρχιεπισκοπή βρίσκεται ἀκόμη σέ ρευστή διοικητική φάση. Διαβουλεύσεις τοῦ Ἀρχιεπισκόπου μέ τούς Ἐπισκόπους ἀποβλέπουν σέ ὀριστικοποίηση δομῶν καί κανόνων, ὑπό τήν τελική βέβαια ἔγκριση τοῦ Πατριαρχείου. Πρωτεύοντα ζητήματα, στά ὁποῖα στρέφει τήν προσοχή της ἡ Ἐκκλησία μας στην Ἀμερική τὰ χρόνια ἐκεῖνα, εἶναι:

- Ἡ ὀργάνωση τῶν Κοινοτήτων «ἐπί βάσεων ὑγιῶν, μέ ὁδηγόν τό Καταστατικόν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς», ἐκλογή Διοικ. Συμβουλίου ἀπό Γενική Συνέλευση τῶν μελῶν κάθε Κοινότητας καί λοιπά σχετικά. Μιά διευκρίνηση: Γιά τὰ χρόνια ἐκεῖνα οἱ ὅροι Κοινότητα καί Ἐνορία φαίνεται νά συμπίπτουν, τούλάχιστον στίς περισσότερες περιπτώσεις. Ὅταν ὁμως ἀναγράφεται π.χ. ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ προφανῶς δέν νοεῖται Ἐνορία!

Ἄλλες πρωτεραιότητες:

- Ἡ πρόσληψη ἱερέως, μισθοδοτούμενου ἀπό τήν Κοινότητα.
- Ἡ ἀνέγερση ναοῦ μέ εἰσφορές τῶν μελῶν τῆς Κοινότητας.
- Ἡ ὀργάνωση καί λειτουργία Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος.
- Ἡ λειτουργία Σχολείου. Ὅπου δέν ὑπάρχει δάσκαλος, τό ἔργο του ἀναλαμβάνει ὁ ἱερέας. Κύριο μέλημα τοῦ Σχολείου εἶναι ἡ ἐκμάθηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας.

Ἡ μέριμνα γιά τὰ ἀνωτέρω καί ὅλα τὰ συναφή ἀποτελεῖ εὐθύνη τοῦ Ἐπισκόπου, σέ συνεργασία μέ τούς ἱερεῖς του καί τήν κατά τό πλεῖστον ἀπό λαϊκοῦς συγροτουμένη ἡγεσία τῶν Κοινοτήτων, μέ στόχο τήν προαγωγή τῶν μεταναστῶν, μέ ὁμαλή προσαρμογή στά τῆς νέας πατρίδας, χωρίς ἀπώλεια τῆς ἐθνικῆς ταυτότητας καί τῆς ὀρθόδοξης αὐτοσυνειδησίας.

Νά σημειώσουμε ἐδῶ, ὅτι καίτοι παρουσία Ἑλλήνων σέ ἀμερικανικό ἔδαφος ἀναφέρεται ἤδη ἀπό περασμένους καιρούς, ἀκόμη καί στίς πρῶτες δεκαετίες τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνα οἱ ντόπιοι -ἰδιαίτερα οἱ μεγαλοεργοδότες-, ἔβλεπαν τόν Ἕλληνα ὡς ἀγριάνθρωπο τυχοδιώκτη, φυλῆς κατώτερης καί ἀπό ἐκείνη τῶν μαύρων δούλων, μέ ἀνάλογη συμπεριφορά καί σκληρή ἐκμετάλευση στά ὀρυχεῖα, στην κατασκευή σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καί σέ ἄλλες σκληρές ἀπασχολήσεις.

Γνωστές εἶναι, ὑποθέτω, οἱ συνδικαλιστικές πρωτοβουλίες τοῦ

Λούη Τίκα, δηλαδή τοῦ νεαροῦ Ρεθεμνιώτη Ἡλία Σπαντιδάκη, που 20σάχρονος μόλις ἔφθασε στήν ἄγρια Δύση τοῦ Κολοράντο τό 1914 καί δέν ἄργησε νά ἀναδειχθεῖ σέ ἡγέτη τῶν καταδυναστευομένων, Ἑλλήνων καί ἄλλων. Εἶναι ὁ πρωτεργάτης τοῦ συνδικαλισμοῦ στήν περιοχή ἐκείνη. Μιά μεγαλειώδης ἐργατική ἀπεργία στά ὄρυχεῖα τόν ἴδιο χρόνο ὁδήγησε στή μεγάλη ἀπεργία καί στή φριχτή «Σφαγή τοῦ Λάντλοου», που ἀκολούθησε τήν ἐπομένη τοῦ Πάσχα. Ὁ ἴδιος, ἐπωνομαζόμενος «Λέων τῆς Κρήτης», ἐκτελέσθηκε σέ ὑπουλη παγίδα. Ἡ μνήμη του, ὡς πρωτεργάτη τοῦ συνδικαλισμοῦ καί προστάτη τῶν ἀδικουμένων, παραμένει ἀκόμη καί σήμερα σεβαστή στήν Ἀμερική.

Ἡ μεγάλη οἰκονομική κρίση τῶν χρόνων πρὶν ἀπό τό 1930, ἀλλά καί μετά, ἔχει πλήξει βέβαια καί τοὺς Ἕλληνες μετανάστες. Ὡστόσο ἔχει μετριασθεῖ πλέον ἡ ἀκραία ρατσιστική συμπεριφορά τῶν πρώτων χρόνων τῶν μεταναστευτικῶν εἰσορῶν. Τήν ἐποχή τοῦ Τσουρουνάκη μάλιστα, πιθανόν καί λίγο νωρίτερα, ἐμφανίσθηκαν καί οἱ πρῶτοι millioners, οἱ ἑκατομυριοῦχοι Ἕλληνες, μερικοὶ ἀπό τοὺς ὁποίους στήριξαν ναοὺς, σχολεῖα καί φιλόπρωχες Ἀδελφότητες τῶν Ἐνοριῶν.

Ὁ Εἰρηναῖος διακρίθηκε γρήγορα γιά τήν πολύπλευρη ποιμαντική του δράση, τήν καλλιφωνία, τό ἦθος καί τό ρητορικό του χάρισμα. Μικρό ἀπόσπασμα ἀπό σχέδιο κηρύγματός του. Διαμένει στό ξενοδοχεῖο WINTHROP τοῦ Σικάγου, ὅπου γράφει τό κείμενο τοῦ κηρύγματος (χωρίς ἡμερομηνία). Θέμα: Εὐγνωμοσύνη - Ἀχαριστία. Εὐαγγελική περικοπή, Λουκά 17, 12-19. Πρῶτη φράση τοῦ κηρύγματος: *Ὁ Ἰησοῦς εὐεργετεῖ τοὺς ἀνθρώπους ἀδιακρίτως, οἰκτεῖρει τὰ ἀναξιοπαθοῦντα πλάσματα καί θεραπεύει ἐξ ἴσου ψυχὰς καί σώματα ἐκ παντοίων δεινῶν ἀθλιοτήτων μαστιζόμενα.*

Γιά τὰ χαρίσματα καί τήν ὅλη βιοτή καί δράση του μετατέθηκε ἀπό τήν Ἰνδιάννα στό Σικάγο Illinois (πρῶτα στοὺς ναοὺς τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης καί Ἁγίου Βασιλείου, ἀπό δέ τό 1933 στό ναό τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου). Ἄν καί διαρκεῖ ἀκόμη ἡ μεγάλη οἰκονομική κρίση, αὐτὸς ἀγωνίζεται καί κατορθώνει πολλά. Ὡς μιά ἀπό τίς μεγαλύτερες προσφορές του ἀναφέρεται ἡ διδασκαλία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας στά παιδιὰ τῆς ἐνορίας.

Διαιωνίζεται ἓνας διάχυτος ἰσχυρισμός: Ὅτι ὁ Ἀθηναγόρας ἀντιπαθοῦσε δῆθεν τόν Εἰρηναῖον, ἐπειδὴ τόν ζήλευε! Οὐδέν ἀναληθέστερον τούτου! Ὁ Ἀθηναγόρας δέν εἶχε ἀνάγκη νά ζηλεύει κανένα! Ὅπως εἶπαμε ἄλλωστε, εἶχε γνωρίσει τόν Εἰρηναῖο ἤδη στήν Ἀθήνα, στή δέ Ἀμερική τόν περιέβαλε μέ ἰδιαίτερη στοργή καί χρηστὲς ἐλπίδες. Καί τόν προέβαλε ὡς πρότυπο ἐκκλησιαστικῆς διακονίας στό νέο κόσμο: Ἀναφερόμενος εἰδικά στή σχολική δραστηριότητά του ἔγραφε

στον Ειρηναίο στις 30 Ἀπριλίου 1931: «*Τί χαρά καί ποία εὐτυχία, ἂν ὅλος ὁ Ἑλληνικός Κλήρος ἀνελάμβανεν ἠνωμένος ἐν Χριστῶ τὸν ὑπὲρ πίστεως καί γλώσσης ἀγῶνα. Τοιαύτη εἶνε ἡ ἀποστολή του σήμερον καί οὕτω πρέπει νά ἀγωνισθῶμεν.*» Ἀργότερα ἀνέθεσε στόν Εἰρηναίο τὸ ὑψηλό διακόνημα τοῦ Διευθυντῆ τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Στή μνήμη τῶν ἀνθρώπων τοῦ Σικάγου παραμένει ἀκόμη καί σήμερα ἀγαθὴ ἡ εἰκόνα τοῦ Εἰρηναίου. Ὁ σημερινὸς Προϊστάμενος τοῦ ναοῦ αἰδεσιμ. Οἰκονόμος Ἰωάννης Καλόμαλος τὴν συνοψίζει στὴν Ἱστοσελίδα τοῦ ναοῦ σέ τρεῖς ιδιότητες: Ὁ Εἰρηναῖος ἦταν *διάσημος, ταπεινός καί ἅγιος ἱερέας.*

Στοχευμένη προαγωγή ἦταν ἡ μετάθεση τοῦ Εἰρηναίου στὴ Νέα Ὑόρκη, δηλαδή στὴν ἔδρα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί δὴ στόν Καθεδρικό Ναὸ τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ τελευταία ἐφημεριακὴ διακονία του ὀλοκληρώνεται στόν ἱστορικό Ναὸ τοῦ Ευαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου τῆς ἴδιας πόλης. Στὴν Ἱστοσελίδα τοῦ ναοῦ ὁ σημερινὸς ἱερέας Χρυσόστομος Gilbert ἀναφέρει: «Ὁ Εἰρηναῖος Τσουρουνάκης, ... ὁ ὁποῖος εἶχε ὑπηρετήσει προηγουμένως στό Σικάγο, **ἱεροῦργησε ἐδῶ ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1940 μέχρι τὴν ἀνάδειξή του σὲ Ἐπίσκοπο τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου.**» Σέ ἄλλη εὐκαιρία **τὸ Συμβούλιο συμπληρώνει:** Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του «**ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς σημερινῆς ἀναδιοργανώσεως καί εὐημερίας τῆς ἡμετέρας Κοινότητος.**»

Οἱ μεταθέσεις αὐτές ἔγιναν βέβαια μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Ἀθηναγόρα. Ὁ ὁποῖος τὸν καλεῖ κοντά του, ἔχοντας ἀγάπη στὴν καρδιά του καί, ὡς ἐπιδέξιός οἰακοστρόφος, σχέδιο περαιτέρω ἀξιοποίησης τοῦ Εἰρηναίου, παρά τὸ ὅτι, ὅπως θά δοῦμε, ὑπῆρχε ἤδη δικαιολογημένος ἐνδοιασμός, ὑγείας ἔνεκεν.

Ἡ μακρὰ πορεία πρὸς τὸν ἐπισκοπικό θρόνο

«*Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ.*»

(Α΄ Τιμοθ. 3,1).

Ὁ Εἰρηναῖος, ἔχοντας ἐπίγνωση τῶν δυνατοτήτων του, δὲν ἀποκρύπτει τὴν ἐπιθυμία του αὐτή.

Ἦδη στίς 10 Φεβρουαρίου 1934 ὁ Ἀθηναγόρας γράφει στόν Εἰρηναῖον, ὅτι διὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἡλείας Ἀντωνίου ὑπέβαλε στὴν Ἱ. Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὴν αἴτησή του περὶ ἐγγραφῆς του στόν Κατάλογο τῶν ἐκλογίμων καί ὅτι πρόσθεσε καί τίς δικές του συστάσεις.

Ἔχομε λοιπὸν τὴν πρώτη ἐπιβεβαίωση τῶν ἐπισκοπικῶν βλέψεων τοῦ Εἰρηναίου.

Ὁ Εἰρηναῖος στὴν Κρήτη

Καίτοι δὲν ἔχουμε ἐνδείξεις ὅτι διατηροῦσε τακτικὴς ἐπαφές μὲ τοὺς συγγενεῖς του καί γενικότερα μὲ τὴν Κρήτη, δὲν τὴν εἶχε βέβαια

λησμονήσει. Μάλιστα ένας συγγενής του, τόν όποϊον είχε προφανώς καλέσει και στηρίξει στίς ΗΠΑ, ίσως και έπειδή έφερε τό όνομα πού είχε άρχικά και ό Είρηναϊός, ήταν ό Έμμανουήλ Τσουρουνάκης ή Τσουρούνης. Μέ τή βοήθεια τοῦ θείου του διαμόρφωσε διακεκριμένη σταδιοδρομία. Ώς Πρόεδρος δέ τής Παγκρητικής Άμερικής κατώρθωσε πολλά. Είχα μάλιστα τή χαρά νά συνεργαστώ μαζί του για τή διοργάνωση στην Όρθόδοξο Άκαδημία τών πρώτων μεγάλων συνεδρίων τών άποδήμων Κρητών. Θετική, έξάλλου, υπήρξε ή συμβολή του στη δημιουργία τών ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΡΗΤΗΣ, μέ τή διάθεση τών πρώτων 500.000 δολαρίων από τήν Παγκρητική Άμερικής.

Μιά έπιστολή τοῦ Άθηναγόρα, μέ ήμερομηνία 8 Αύγ. 1944, κάνει λόγο για συγγενείς τοῦ Είρηναϊού, προφανώς στην Άμερική. Πράγματι, όπως είπαμε, υπήρχαν και υπάρχουν εκεί και στον Καναδά συγγενείς του. Μερικοί μάλιστα βρίσκονται ανάμεσά μας σήμερα. Τούς καλοσορίζουμε έγκαρδίως και τούς έπαινούμε για τούς κόπους και τίς δαπάνες τοῦ ταξιδιοῦ τους. Παρόντα έξάλλου είναι και μέλη τοῦ Πολιτιστικοῦ Συλλόγου Τοπολίων Κισάμου ΟΙ ΑΓΙΟΙ ΠΑΝΤΕΣ. Ό έκ τών μελών τοῦ Συμβουλίου και Ταμίας αὔτοῦ κ. Νίκος Τσουρουνάκης έχει, νομίζω, έτοιμάσει μιá εύχάριστη έκκληξη.¹ Η έρευνα έδειξε ότι ό Είρηναϊός είχε λάβει άδεια έξη μηνών και μέσω Λονδίνου, Παρισίων και Άθηνών είχε φθάσει στα Χανιά τήν 1^η Σεπτεμβρίου 1935. Στόν Άθηναγόρα γράφει τήν 21^η Σεπτεμβρίου, ότι ή Έκκλησία τής Κρήτης άντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα, μεταξύ τών όποϊων ήταν και ή πλήρωση πέντε κενών έπισκοπικών θέσεων (άπό σύνολο Έπισκοπών 8!). Άκόμη, ότι είχε δηλώσει πώς ενδιαφέρεται μέν και εκείνος, μόνον όμως για τήν έπισκοπή Χανίων. Άλλά υποθέτει, ότι θα προκριθεί ό Άγαθάγγελος Ξηρουχάκης – καλώς προέβλεψε! Στήν Άμερική, όπου έπέστρεψε άρχές τοῦ 1936, συνέχισε τά έφημεριακά του καθήκοντα.

Τά χρόνια περνοῦν, Έπισκοποι για τήν Άμερική δέν έκλέγονται, παρά τίς προσπάθειες τοῦ Άθηναγόρα. Όμως ή έπιμονή του άποδίδει τελικά. Τήν ήμερομηνία 21 Φεβρουαρίου 1941 φέρει σημείωμα τοῦ Είρηναϊού πρός Άθηναγόραν: Συνεπλήρωσε και έπιστρέφει τούς πίνακες πού είχε λάβει περί έκλογής Έπισκόπων και τών άπαιτουμένων προσόντων. Βλέπομε λοιπόν πότε άρχισε έπίσημα ή διαδικασία έκλογής.

Η μηνιαία έφημερίδα ΚΡΗΤΗ, από 14 ήδη χρόνων «έπίσημον όργανον τής Παγκρητικής Ένώσεως έν Άμερικῇ», στό φύλλο 151 τοῦ Αύγουστου 1941 δημοσιεύει πρωτοσέλιδο έμπεριστατωμένο άρθρο μέ τίτλο: Ο ΚΡΗΣ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ ΤΣΟΥΡΟΥΝΑΚΙΣ. Άρθρο μεστό έπιχειρημάτων υπέρ τής έκλογής τοῦ Είρηναϊού. Στή διάρκεια τών

¹ Εύχαρίστησε για τό μνημόσυνο και παρέδωσε στόν Σεβασμ. Δαμασκηνό για τή Μονή πολύτιμη ράβδο τοῦ Είρηναϊού. Στο τέλος τής Θείας Λειτουργίας ή οίκογένεια Τσουρουνάκη πρόσφερε παραδοσιακό κέρασμα, ή δέ Μονή γεύμα.

έπομένων μηνῶν τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀμερικῆς λαμβάνουν πλῆθος μηνυμάτων ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Εἰρηναίου στὴν Ἀμερικὴ. Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ δίδει σὲ ὅλους τὴ μόνη δυνατὴ ἀπάντηση:

«Ὁ Εἰρηναῖος περιλαμβάνεται στὸν κατάλογο τῶν ὑποψηφίων.»

Ἐκλογή

Μὲ ἡμερομηνία 18 Νοεμβρίου 1941 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τηλεγραφεῖ στὸν Ἀθαναγόρα: «Σήμερον ἐξελέγησαν Ἀρχιμανδρίτης Εἰρηναῖος Τσουρουνάκης ἄλλοτε ὑπαρξάσης Ἐπισκοπῆς Ἁγίου Φραγκίσκου Stop. Ἀρχιμανδρίτης Γερμανὸς Πολυζωίδης διαλαμψάσης Ἐπισκοπῆς Νύσσης Stop. Συγχαίρομεν, εὐλογοῦμεν πατρικῶς, παρέχομεν ἄδειαν χειροτονίας. Πατριάρχης Βενιαμίν.»

Οἱ Κρήτες τῆς Ἀμερικῆς—καὶ ὄχι μόνον αὐτοί!— πανηγυρίζουν εὐλόγως. Μὲ τὰ συγχαρητήρια ἔγγραφα μάλιστα πολλῶν, ὅπως π.χ. τῆς Φάλαγκας τῶν Ἑλλήνων Βετεράνων τῆς Ἀμερικῆς καὶ πολλῶν ἄλλων Ὄργανώσεων, Κοινοτήτων, κληρικῶν καὶ πλῆθους ἄλλων προσώπων, συμπληρώνεται μιὰ ἐντυπωσιακὴ εἰκόνα τῆς Ὁμογένειας, ἀφοσιωμένης στὰ πάτρια.

Χειροτονία

Κυριακὴ, 23 Νοεμβρίου 1941, Καθεδρικός Ναὸς Ἁγίας Τριάδος, στὴ Νέα Ὑόρκη, ὥρα 11 πρωινῆ. Ὁ Ἀθηναγόρας ἔχει φροντίσει νὰ δοθεῖ στὴ χειροτονία διορθόδοξος καὶ πανηγυρικὸς χαρακτήρας. Προσκαλεῖ λοιπὸν καὶ συνιερουργοῦν οἱ Ἐπίσκοποι Βοστώνης Ἀθηναγόρας, Γρόνδο Σάββας (Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας), Εὐκαρπίας Μπογδάν (Ἐκκλησία τῆς Οὐκρανίας), Ἀγαθονικεῖας Ὁρέστης, Σικάγου Γεράσιμος. Στὸν χειροτονιτήριο λόγο του ὁ Εἰρηναῖος προσφωνεῖ ὡς ἑξῆς:

Σεβασμιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε καὶ πνευματικὴ Ποιμὴν καὶ Πάτερ, τῆς
ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς,
Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι καὶ Ἐπίσκοποι τῆς Ὁρθοδόξου τοῦ Χρι-
στοῦ Ἐκκλησίας ἐν τῇ θεοφυλάκτῃ ταύτῃ χώρᾳ,
Ἐξοχώτατε ἀντιπρόσωπε καπαιοπόλεως καὶ Γενικὴ Πρόξενε τοῦ Ἑλ-
"Εθνους ἡμῶν,
Ἐξοχώτατοι Κύριοι Ὑπουργοί τῆς Μητρὸς ἡμῶν Ἑλλάδος
Χριστεκώνυμον Πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ,

Ἀκολουθεῖ καὶ πάλι πλῆθος συγχαρητηρίων ἔγγράφων καὶ ἐπαινετικῶν δημοσιευμάτων. Ἐντυπωσιακὸ τὸ σχετικὸ κείμενο στοὺς

New York Times, μέ φωτογραφία τοῦ Associated Press, τοῦ μεγάλου αὐτοῦ δημοσιογραφικοῦ Πρακτορείου. Ἡ φωτογραφία εἶναι ἀπό τή στιγμή πού ὁ Εἰρηναῖος βρίσκεται γονατιστός ἐνώπιον τοῦ Ἀθηναγόρα καί τῶν συλλειτουργούντων Ἐπισκόπων. Ἀργότερα χειροτονεῖται καί ὁ Νύσσης.

Ἀπό τήν Πόλη ἔρχεται ὁ χαιρετισμός: «*Εὐχόμεθα εἰς τοὺς χειροτονηθέντας Ἐπισκόπους διακονίαν καρποφόρον εὐλογημένην παρά Θεοῦ. Οἰκουμενικός Πατριάρχης Βενιαμίν.*»

Ἕνας γράφει: «Ἐσωκλείστως shek διὰ τήν στολήν».

Ἕνας ἱερέας τηλεγραφεῖ ὅτι εἶναι πρόθυμος νά προσφέρει δυο καινούριες ἀρχιερατικές στολές.

1^η Δεκεμβρίου 1941. Οἱ νεοχειροτονηθέντες Ἐπίσκοποι ἀποστέλλουν ἀπό κοινοῦ τηλεγράφημα στόν ἐν Λονδίῳ Βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Γεώργιον, εὐχόμενοι ταχείαν ἐλευθερίαν πατρίδος καί θριαμβευτικήν ἐπάνοδόν του εἰς ἔνδοξον θρόνον! Ἡ ἀπάντηση ἔρχεται ἀπό τόν Λεβίδην διὰ τοῦ Προξενείου, στά Ἀγγλικά: «*Παρακαλῶ διαβιβάσετε εἰς τόν Ἐπίσκοπον Εἰρηναῖον τάς ἐγκαρδίους εὐχαριστίας τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος.*»

Ἀντίδραση

Δυστυχῶς πάνω ἀπό τόν Μητροπολιτικό Ναό τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ἀπλώνεται μιά σκιά. Ὁ Προϊστάμενος τοῦ ναοῦ ἀνέμενε δική του ἐκλογή. Νόμιμο τό δικαίωμα καί ἡ ἐλπίδα ἔτι μᾶλλον! Ἡ ἀντίδραση ὅμως βιαιότατη ἀνακοινώνεται δηλαδή ὅτι ἡ Ἐπισκοπή Ἁγίου Φραγκίσκου δέν ἀναγνωρίζει τήν ἐκλογή καί κηρύσσει ἀπόσχιση ἀπό τήν Ἀρχιεπισκοπή Ἀμερικῆς. Ἀπόσχιση! Ἀπό τότε σε χρήση ὁ ὄρος! Ὁ διαμαρτυρούμενος ἐφημέριος κρύβεται βέβαια, πλην ὅμως κατευθύνει τοὺς ἀντιρρησίες. Ἡ Εφημερίδα CALIFORNIA ἐνημερώνει τόν Ἀθηναγόρα, ὅτι... ἡ παροικία εἶναι ἀνάστατος, προμηνύεται μεγάλη διαίρεσις. Ἡ Κοινότης τοῦ Εὐαγγελισμοῦ δέν θά ἀναγνωρίσει τόν νεοδιορισθέντα Ἐπίσκοπον. Ἀντίθετα: Ὁ Γεν. Πρόξενος Ἡλίας Πηχεῶν ἐκφράζει τηλεγραφικῶς «*διαπύρους εὐχάς διὰ προαγωγήν Ἐκκλησίας καί ἀπελευθέρωσιν φιλάτης πατρίδος.*» Σέ ἐπείγουσα δέ καί ἐκτενή ἀναφορά του ἐνημερώνει τόν Πρεσβευτή γιά τοὺς πρωτεργάτες τῶν ἀντιδράσεων: Πρόκειται, γράφει, γιά ἓνα μέρος τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος, τά ὁποῖα κατηγορεῖ ὡς ἐντελῶς ἀνυπόληπτα. Μέ συγκεκριμένα στοιχεῖα τεκμηριώνει τόν χαρακτηρισμό.

Στό μεταξύ ὁ Νικόλαος Δελάκης, Κρητικός προφανῶς, μέλος ἐπίσης τοῦ Συμβουλίου τοῦ ναοῦ, ἐνημερώνει τηλεγραφικῶς τόν Εἰρηναῖον, ὅτι, παρά τίς ἀντιδράσεις τινῶν, τό Συμβούλιο ἀποφάσισε τελικά τήν παραμονή στή δικαιοδοσία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί ὅτι ἀναμένουν τήν ἄφιξη τοῦ νέου Ἐπισκόπου τους. Ἐπίσης, ἡ Elaine Rogers, Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου Ἑλληνίδων Κυριῶν «Ἁγία Τριάς», συγχαίρει καί δηλώνει

τελείαν εύπειθειαν.

Συνεχίζεται λοιπόν ή ελληνική παράδοση τής διχόνοιας, προσωρινά εύτυχώς! Σέ προς Άθηνναγόραν έπιστολή του ό Αρχιμανδρίτης του Καθεδρικού ναού τής Αγ. Τριάδος, στή Νέα Υόρκη, συγχαίρει γιά τήν έκλογή τών δύο Έπισκόπων και προσθέτει: ...είναι όστούν έκ τών όστών μας και οι κάλλιστοι και άριστοι...θά αποδώσουν τή Έκκλησία μας άγλαούς καρπούς... Μή πτοείσθε και μή στενοχωρείσθε διά τούς παραληρισμούς τής Δύσεως...Αρχιμανδρίτης Β. Καραχάλιος. Ύστερόγραφο: *Παρακαλώ νά μήν αφήσετε πώγωνα* (έννοεί, νά μή βαρυπενθήσετε γιά τις άντιδράσεις!)

Ένθρόνιση

Από έπιστολή Είρηναίου προς Άθηνναγόρα μαθαίνουμε ότι τό ταξίδι του από τό Σικάγο στον Άγιο Φραγκίσκο ήταν εύχάριστο, ότι ή ύποδοχή στό Σιδηροδρομικό Σταθμό του Άγίου Φραγκίσκου ήταν καλή, παρόντος και του άντιδίκου κληρικού, ό όποιος είχε προκαλέσει τις άντιδράσεις. Άκόμη ότι τά τής ένθρονίσεως του έξελίχθησαν όμαλά και άκολούθησε σειρά έθιμοτυπικών έπισκέψεων στον Γενικό Πρόξενο τής Ελλάδος και στον Άμερικανό βέβαια Δήμαρχο του Άγίου Φραγκίσκου, καθώς και συσκέψεις μέ τόν κληρο τής Έπισκοπής γιά γνωριμία, προγραμματισμό και συντομισμό.

Η μετέπειτα άλληλογραφία του Άθηνναγόρα μέ τόν Είρηναϊόν περιλαμβάνει πλήθος ποιμαντικών ζητημάτων, ή άντιμετώπιση τών όποιων βεβαιώνει τή σοφία και τήν ύπευθυνότητα, τήν άγωνιστικότητα, αλλά και τήν άγωνία άμφοτέρων. Ο Άθηνναγόρας παραπονείται γιά τή μεγάλη έλλειψη ιερέων, καθώς πληθύνονται οι έλληνορθόδοξες Κοινότητες.

Το πρόβλημα είναι βέβαια πανορθόδοξο. Σέ μία διακήρυξη πού ύπογράφουν όλοι οι όρθόδοξοι Ίεράρχες τής Άμερικής, καλούνται τά 6 έκατομμύρια Όρθοδόξων πού ζούν στή χώρα, νά στηρίξουν τόν Πρόεδρο Franklin Delano Roosevelt στον πόλεμο κατά του Χίτλερ.

Χαρακτηριστική είναι επίσης ή μεγάλη εύαισθησία του Άθηνναγόρα όσον άφορά στήν αύτογνωσία, τήν αύτοπεποίθηση, τήν ύπεύθυνη και έλεύθερη γνώμη και άπόφαση κάθε Κοινότητας και Ένορίας. Ο Αρχιεπίσκοπος προσβλέπει σέ έναν ώριμο, συνειδητό, ύπεύθυνο όρθόδοξο άνθρωπο στό νέο κόσμο. Αποφεύγει λοιπόν νά πράξει ό,τιδήποτε σέ μία Κοινότητα/Ένορία, άν δέν έχει τή σύμφωνη γνώμη τών ιερέων και τών έκλεγμένων λαϊκών έκπροσώπων της. Συμβουλεύει δε τούς Έπισκόπους νά πράττουν όμοίως!

Η σημερινή Μητρόπολις, τότε Έπισκοπή Άγίου Φραγκίσκου, είναι μία από τις πιο σημαντικές Έπαρχίες τής Αρχιεπισκοπής Άμερικής. Περιλαμβάνει τεράστια έκταση: Alaska, Arizona, California, Hawaii, Nevada, Oregon, Washington. Δηλαδή όλόκληρη σχεδόν τή βορειοδυτική έκταση τών Ηνωμένων Πολιτειών! Μεταξύ τών πολλών καθηκόντων του Έπισκόπου, ίσως τό πιο δυσχερές, είναι οι έπισκέψεις

στις Ένορίες σέ τόσο τεράστιες αποστάσεις, μέ τά μέσα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλά καί τό πλήθος τῶν πρὸς ἐπίλυση προβλημάτων. Ὁ νέος Ἐπίσκοπος ἀναλαμβάνει δυναμικές πρωτοβουλίες.

Ἕνα παράδειγμα: Μέ ἐκτενέστατη ἐγκύκλιό του «*Πρὸς τοὺς Μουσικολογιστάτους Ἱεροψάλτας καὶ Διευθυντάς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Χορωδιῶν τῶν καθ' ἡμᾶς Κοινοτήτων*» ὀρίζει ὁ νέος Ἐπίσκοπος εἰσαγωγή στοὺς ναοὺς ἐνιαίου συστήματος Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς εἰς τετραφωνίαν, μέ βάση τὴν πατρῶα βυζαντινὴ μουσικὴ, ἐναρμονισμένη. Ἐπειδὴ οἱ χορωδίες ἀποτελοῦνται κατὰ τό πλεῖστον ἀπὸ νεάνιδες, συνιστᾶ νά ἀποφεύγονται οἱ ὑψηλοὶ τόνοι. Ὅρίζει, ἡ διάρκεια τῆς θείας Λειτουργίας τοῦ Χρυσοστόμου νά μὴν ὑπερβαίνει τὴ μία ὥρα. Προσθέτει δέ ὅτι ἐτοιμάζονται σχετικὰ μουσικὰ βιβλία γιὰ ὅλες τίς ἱερέες ἀκολουθίες.

Ἀσθένεια – θάνατος

Δυστυχῶς ὁ Εἰρηναῖος ἦταν φιλάσθενος. Τό γνώριζε ὁ Ἀθηναγόρας πολὺ πρὶν ἀπὸ τίς ἐπισκοπικὲς ἐκλογές, ἀλλά ἡ περισσὴ πρὸς τὸν Εἰρηναῖον ἀγάπη του δὲν ἐμπόδισε, ἀντίθετα εὐνόησε τὴν ἐκλογή του. Δὲν ἄργησε πάντως νά γίνει εὐρύτερα γνωστὸ τό πρόβλημα καὶ στό λαό. Δυστυχῶς ἡ κίρρωση ἥπατος, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἔπασχε, ἐπέβαλε τὴ διακοπὴ τῆς ζωῆς τοῦ Ἐπισκόπου στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς δράσης του. Ὁ μόλις 54 περίπου ἐτῶν Εἰρηναῖος ἐπορεύθη στίς αὐλές τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς ζωῆς καὶ Λυτρωτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ νά λάβει τὸν στέφανον τῆς πολυμόχθου, πλήν πλουσιοτάτης πνευματικῆς του διακονίας.

Διευκρινίζουμε ὅτι ὁ Εἰρηναῖος δὲν ἦταν ὁ πρῶτος Ἐπίσκοπος τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, ὅπως ἐσφαλμένως ἀναφέρεται. Προηγῆθηκε ὁ Κάλλιστος Παπαγεωργακόπουλος.

Σέ σχετικὰ δημοσιεύματα ἀναγράφεται κατὰ λάθος ἐπίσης ὡς ἡμέρα θανάτου τοῦ Εἰρηναίου ἄλλοτε μὲν ἡ 28 Μαΐου, ἄλλοτε δέ ἡ 2 Ἰουνίου 1944. Τὴ σύγχυση διορθώνει τό ἀγγελτήριο τῆς κηδεῖας του. Ἡ πρώτη ἡμερομηνία εἶναι ἐκείνη τοῦ θανάτου καὶ ἡ δευτέρη ἡ τῆς κηδεῖας του. Ἐφημερίδα τῆς ἐποχῆς ἀναφέρει ὅτι περισσότεροι ἀπὸ 5.000 ὁμογενεῖς ἀπὸ διάφορα μέρη τῆς Ἀμερικῆς, προσέτρεξαν στὴν κηδεῖα. Ἀπὸ τό ἐπιμελῶς σχεδιασμένο μέ φωτογραφία τοῦ θανόντος καὶ προσεγμένη ἐκτύπωση ἀγγελτήριο τῆς κηδεῖας, μαθαίνουμε ὅτι ἐντολὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἦταν, ὅσοι ἤθελαν, ἀντὶ στεφάνου, νά καταθέσουν χρήματα καὶ στό Ταμεῖο Ὀρφανῶν τῆς Κρήτης, πού ὑπῆρχε ἐκεῖ, δημιουργημένο ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸν Εἰρηναῖον.

Ἡ ταφὴ ἔγινε στό ἐκεῖ Ἑλληνικὸ Νεκροταφεῖο. Ἐπιθυμία τοῦ Ἀθηναγόρα νά κατασκευασθεῖ μνημεῖο γιὰ τὸν Εἰρηναῖο μέ πεντελικὸ μάρμαρο δὲν ἐκπληρώθηκε.

Ἐπὶ τῆς ἐπιτάφου ἔλαβε τὸν τίτλον ἡ προτομὴ του στὰ Τοπόλια Κισάμου.

Δημιουργήθηκαν κάποια προβλήματα κληρονομικῆς φύσεως. Σχετικὰ ἔγγραφα ἀναφέρουν ὅτι ὁ ἀδελφός τοῦ Εἰρηναίου Θεμιστοκλῆς πῆγε στὴν Ἀμερικὴ καὶ παρέλαβε ἕξ ὀνόματος καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τοῦ Εἰρηναίου 2 μπαούλα μέ διάφορα ἀντικείμενα καὶ βιβλία του, γιὰ νά τὰ μεταφέρει στὴν Ἑλλάδα. Μιὰ ἐπίσκεψή σας ἐδῶ στὴ Βιβλιοθήκη καὶ στό Μουσεῖο τῆς Μονῆς δεῖχνει ποῦ βρίσκεται μέρος αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων.

Τό ἀπλό μας συμπέρασμα: Τιτάνιο ἔργο ἔκαμαν οἱ πρωτοπόροι αὐτοὶ σέ ἐποχὲς ἰσχνῶν ἀγελάδων καὶ μυριῶν ἀντιξοτήτων!

Καὶ κάτι ἀκόμη: Στὸν Ἅγιο Φραγκίσκο ὑπηρέτησαν ἐπίσης ἀργότερα οἱ

Κρήτες Ίεράρχες αείμνηστοι Μελέτιος Τριποδάκης και Άντώνιος Γεργιανάκης. Λαμβάνω έξ αυτού τό θάρρος νά έκφράσω τήν εύχή, ή Ίερά Σύνοδος τής Έκκλησίας μας νά αναλάβει τήν πρωτοβουλία γιά τή σύνταξη μελέτης, ή όποία θά αναδείξει τά πρόσωπα και τό έργο τών όπου γής Κρητών Πατριαρχών, έπισκόπων και άλλων κληρικών, αλλά και λαϊκών θεολόγων, οί όποίοι διακόνησαν και διακονοῦν τήν Έκκλησία έκτός Κρήτης κατά τά νεώτερα χρόνια και μέχρι σήμερα. Σίγουρα θά διαπιστωθεῖ έτσι και ό διόλου μικρός αριθμός εκείνων, οί όποίοι, όπως και ό Είρηναῖος Τσουρουνάκης, έμαθαν και έψαλαν υπό τόν πάνσεπτο θόλον αυτού του ἱεροῦ ναοῦ τό

ΕΥΛΟΓΗΤΟΣ ΕΙ, ΧΡΙΣΤΕ Ο ΘΕΟΣ ΗΜΩΝ...

και τό Δόξα τῷ Θεῷ ΠΑΝΤΩΝ ΕΝΕΚΕΝ. Ἀμήν².

² Λόγω άδιαθεσίας μου τήν όμιλία εύαρεστήθηκε νά έκφωνήσει στό τέλος του Μνημοσύνηου ό Καθηγητής Γργόριος Λαρεντζάκης.